

תורה שבעל-פה

משנה (א')

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה ורבע.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	(10×4)	—	40 נקודות
פרק שני	—	(10×4)	—	40 נקודות
פרק שלישי	—	(5×4)	—	<u>20 נקודות</u>
סה"כ	—			100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

פרק ראשון (40 נקודות)

בחר באחת משתי המסכתות: מסכת ברכות או מסכת סוטה.

ענה על כל השאלות הקשורות למסכת שבחרת.

מסכת ברכות, פרק ו', משנה ח'

ר"ע מברסגורא

ח מברך אחריהן שלש ברכות. דכל שהוא משנעת המינים מברך אחריו שלש ברכות, דקצירא ליה לרצן נמליאל דואכלת ושנעת וברכת לאו אלחם בלבד קאי אלא איל שנעת המינים המוזכרים לעיל בפרשה. ובהאי קרא שלש ברכות רמיזי. וברכת, זו ברכת הזן. על הארץ, זו ברכת הארץ. הטובה, זו בונה ירושלים, וכן הוא אומר (דברים ג) ההר הטוב הזה: וחכמים אומרים ברכה אחת מעין שלש ברכות. אם ענבים האגנים ורמונים זיתים וחמרים אכל, מברך על העץ ועל פרי העץ ועל ארץ חמדה טובה וכו' וחוחם על הארץ ועל הסיכות. ובארץ ישראל חוחם על הארץ ועל פירותיה. וברכה זו עלמה מברך על היין אלא שפוחה בה על הגסן ועל פרי הגסן. ועל כל דבר הנעשה מחמשה מיני דגן, במקום על העץ ועל פרי העץ אומר על המחיה ועל הכלכלה, וחוחם על הארץ ועל המחיה (יג): אפילו אכל שלק של ירק והוא מזונו, שקומך עליו למזון, מברך שלש ברכות, דואכלת ושנעת איל מאי

ח אכל תאנים ענבים ורמונים, מברך אחריהן שלש ברכות, דברי רבן גמליאל. וחכמים אומרים, ברכה אחת (יג) (מעין שלש). רבי עקיבא אומר, אפילו אכל שלק והוא מזונו, מברך אחריהן שלש ברכות. השוטה מים לצמא, אומר שהפל נהיה בדברו. רבי טרפון אומר, בורא נפשות רבות:

דאכל קאי. והלכה כחכמים, שאין מברכים שלש ברכות אלא אלחם. ועל שנעת המינים, ברכה אחת מעין שלש. ועל כל שאר דברים, בורא נפשות רבות וחכונן. ופירוש חכונן, כמו לחם ומים, שאי אפשר להתקיים בלא הם. על כל מה שברא להחיות בהם נפש כל חי, כלומר על כל מה שנוולס שגם אם לא נבראו יכולין הבריות להתקיים, ולא נבראו כי אם לחענוג ולתוספת טובה. ומפני שיש בברכה זו שני ענינים, הויא ברכה ארוכה ופוחתת בברוך וחוחמת בברוך, כדאיתא בירושלמי, שחוחמים ברוך אתה הי מי העולמים: השוטה מים לצמא דוקא, מברך שהכל. אבל השוטה מים לבלוע מאכל שנחמד לו בברונו וכו' אלא בזה, אינו מברך: רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות. מברך

לפני שחיות המים. ואין הלכה כר' טרפון אלא לפניהם מברך שהכל, ולאחריהם בורא נפשות רבות:

אם בחרת במסכת זו, ענה על כל השאלות 1-4 (לכל שאלה — 10 נקודות).

1. "...מברך אחריהן שלש ברכות, דברי רבן גמליאל".
 - א. לדעת רבן גמליאל, מהן שלוש הברכות שמברכים לאחר אכילת תמרים? בתשובתך ציין שם כולל לשלוש הברכות האלה. (5 נקודות)
 - ב. לדעת רבן גמליאל, האם החובה לברך ברכות אלו לאחר אכילת תמרים היא מהתורה או מדרבנן? נמק. (5 נקודות)
2. א. הסבר מהי "ברכה אחת מעין שלוש". (2 נקודות)
ב. מי שגר בארץ-ישראל ושתה יין ואכל תמרים — לפי רע"ב, כיצד הוא יפתח את הברכה האחרונה, וכיצד יסיים אותה? (8 נקודות)
3. א. (1) מהו שֶׁלֶק?
(2) לדעת ר' עקיבא, באיזה מצב מברכים שלוש ברכות לאחר אכילת שלק? נמק. (5 נקודות)
ב. מי שהיה רעב וצמא, ואכל שלק ושתה מים — לדעת חכמים, מה עליו לברך לאחר הארוחה? נמק. (5 נקודות)
4. א. הסבר את שני חלקיה של ברכת "בורא נפשות". (5 נקודות)
ב. הסבר מהי "ברכה ארוכה", וכתוב מדוע נקבע כי ברכת "בורא נפשות" תהיה ברכה ארוכה. (5 נקודות)

מסכת סוטה, פרק א', משניות ד'-ה'

עיקר תוי"ט

ר"ע מברטנורה

(יב) כדרך. כלומר כמו
שמאיימין יוחר על עדי נפשות מעל עדי ממונות, כדאיתא
בפסוקים, כמו כן מאיימין יוחר על האשה. אבל לא שאחר
איום עמו אומרים באשה,
שאלו ענינו לענינה כלל :
(יג) כשאמר יחודם לך
ממני, עמד כחובן ואמר
עלנא ילמי ילמי אצי. הנחומא:
(יד) וכל משפחה כו'. שאי
אפשר שלא יהיו נמלכין אכשי
צוה ומשפחה צוהו אל
הדברים. הכ"מ: (טו) ויואלת
ואינה נכרעת, שלא הסכו צו
עדים בשעת מעשה: (טז) דאי
לאו הכי, מאי מעלי, הא
הסו' קיימא לפני הקההדרין
שנלשכת הגזית שבעזרה.
נמכר. וכו' לומר מוכרין
ומעלין ומוכרין: (יז) המזכר.
שער החילון שצו נכנסין לכה
הצוה. (יח) לשער ניקור, ומשם
לשער ניקור הוא שער
העליון שצו נזכר ונכחל
לעזרה נשים. כש"י: (יח) שש
כו'. ונמשכה ב' פסוק ו'
דשקלים פירש הכ"ז שער
הנשים לעמוד על קרבן היינו
צוה וידעו או שאר חוצות
שאלו מחוקרי כפרה :
(יט) מפני שלא נחקר
בקושת עזרה עובי חלל
אחרו שער, מפני המלכות
שמתקנים ויוהן לכהונת
ליתן מדם האשם על צוה
ידן. ומחוקר כפוסים נכנס
לעזרה, נכרה. לפיכך לא
קודשם, שוכל לעמוד בחלל
השער כו'. שאם היה כהן
מוציא את דם האשם חוץ
לעזרה הכי הוא נפסל ביואל,
לפיכך צריך להכניס ידו להוך
חלל העזרה, וצוה מקלח
שכי נחמא. כש"י:

ד הו מעלין אותה לבית דין
לבית דין הגדול שבירושלים,
ומאיימין עליה בדרך (יב) שמאיימין
על עדי נפשות. ואומרים לה, בתי
הרבה יין עושה, הרבה שחוק
עושה, הרבה ילדות עושה, הרבה
שכנים הרעים עושים. עשי לשמו
הגדול שנכתב בקדשה, שלא ימחה
על המים. ואומרים לפניך דברים
שאינה כדאי לשמען, היא וכל
משפחת (יג) בית אביה: ה אם
אמרה טמאה אני, שוברת כתבתה
ויוצאת (יד). ואם אמרה טהורה אני,
מעלין אותה לשער המזרח (יז) שעל
פתח שער נקנור, ששם (יח) משקין
את הסוטים, ומטהרין את היולדות,
ומטהרין את המצורעים.

ד היו
מעלין אותה לבית דין
הגדול. דכתיב בקושה
(שם) ועשה לה הכהן את
כל הכורה הזאת, וכתיב
הסו' [דברים יז] על פי
הכורה אשר יורוך, מה
להלן צוה דין הגדול, אף
כאן צוה דין הגדול :
ומאיימין עליה. כדי
שחזרה: הרבה ילדות
עושה. ונורס לילה
שחזר לידי קלוקל :
דברים שאינה כדאי
לשמען. שאינה ראויה
לשמוע אותן הדברים
שאומרים לפניו ממעטין
של לזיקס, כגון יהודה
הודה ולא צוה במעשה
חמר, ראוהו הודה ולא
צוה במעשה בלטה (יג):
ה שוברת כתובתה.
נחמה שובר על כתובתה,
זמתי ואיבדתי כתובתי. כדי
שלא חוכל לחזור ולחזות
כתובתה ממנו. ובמקום
שאלו כותבין כתובה אלא
קוממין על הנאי בית דין
הוא שכותבת שובר. אבל
במקום שכותבים כתובה,
מקדשה כותבתה ואינה
כותבת שובר : מעלין
אותה לשער המזרח.
מעלין ומוכרין אותה (טז),
כדי ליגעה חולי חטוף
דעתה וחזרה: שעל פתח

שער ניקנור. אדם ששמו ניקור שהצו להחיות
לאחר פתח מאלכסנדריה של מלכים ונעשו לו נסים
ונקרא שער ניקנור על שמו כדאמרין ביומא: ששם
משקין את הסוטים. דבעינן לפני ה' : ומטהרין את היולדות. כדי שיעמדו על גבי קרבן (יט).
והוא הדין צוה הסוטים קרבן : ומטהרין את המצורעים. כדכתיב (ויקרא יד) והעמיד הכהן
המטהר וגו' לפני ה' :

אם בחרת במסכת זו, ענה על כל השאלות 5-8 (לכל שאלה — 10 נקודות).

5. א. הסבר מניין לומדים שמעלים את הסוטה לבית הדין הגדול שבירושלים? בתשובתך ציין את

דרך הלימוד. (6 נקודות)

ב. "כדרך שמאמין על עדי נפשות".

באר את המושג "עדי נפשות", והסבר באיזה מובן מאיימים על סוטה כדרך שמאיימים על

עדים אלה. (4 נקודות)

6. "ואומרים לה... שלא ימחה על המים".

א. הסבר את המשפט "הרבה יין עושה". (4 נקודות)

ב. הסבר את המשפט "עשי לשמו הגדול שנכתב בקדושה, שלא ימחה על המים". (6 נקודות)

7. "ואומרים לפניו דברים שאינה כדאי לשמען".

א. הסבר את הביטוי "אינה כדאי לשמען". (3 נקודות)

ב. מה הם הדברים ש"אינה כדאי לשמען", ומדוע אומרים אותם לפניו?

(7 נקודות)

8. א. "אם אמרה טמאה אני, שוברת כתבתה ויוצאת".

הסבר את הביטוי "שוברת כתובתה", וכתוב מדוע על הסוטה לעשות כך. (6 נקודות)

ב. "ואם אמרה טהורה אני, מעלין אותה לשער המזרח".

מדוע מעלים את הסוטה לשער המזרח? (4 נקודות)

פרק שני (40 נקודות)

בחר באחד משני הנושאים: תפילה או פעולות מותרות ופעולות אסורות ביום טוב.
בנושא שבחרת, ענה על ארבע השאלות הקשורות אליו.

תפילה (על פי מסכת ברכות)

אם בחרת בנושא זה, ענה על כל השאלות 9-12 (לכל שאלה – 10 נקודות).

9. א. מי שמתפלל והמלך שואל בשלומו – מה עליו לעשות? ציין שני מצבים, ונמק את הדין.
(5 נקודות)

ב. מי שמתפלל ונחש מתקרב אליו – מה עליו לעשות? ציין שני מצבים. (5 נקודות)

10. א. מה הן "גבורות גשמים", ומהי "שִׁאִילַת גִּשְׁמִים"? (4 נקודות)

ב. (1) היכן בתפילה מזכירים "גבורות גשמים"?

(2) היכן בתפילה שואלים על הגשמים, ומדוע?

(6 נקודות)

11. חכמים נחלקו בשאלה היכן בתפילת העמידה יש לומר את ברכת ההבדלה.

א. לדעת תנא קמא, מבדילים ב"ברכת חונן הדעת".

כתוב שני נימוקים לדעה זו. (5 נקודות)

ב. כתוב את שתי הדעות החולקות על תנא קמא. (5 נקודות)

12. "האומר 'על קן צפור יגיעו רחמיך', ו'על טוב יזכר שמך', 'מודים מודים' – משתקין אותו".

מדוע משתיקים את האומר כל אחת משלוש האמירות האלה?

פעולות מותרות ופעולות אסורות ביום טוב (על פי מסכת ביצה)

אם בחרת בנושא זה, ענה על כל השאלות 13-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

13. א. מי שרוצה לשחוט עוף ביום טוב ואין לו עפר מוכן לכיסוי הדם –

באיזה מצב יוכל לשחוט, לפי בית שמאי? (4 נקודות)

ב. מי שרוצה לשחוט עוף ביום טוב ואין לו עפר מוכן לכיסוי הדם, אך יש לו אפר כירה –

ציין מצב אחד שבו מותר לו לכסות את הדם באפר הכירה, והסבר מדוע במצב זה הדבר מותר.

(6 נקודות)

14. הולכת סולם משובך לשובך

א. מדוע אסור להוליך סולם משובך לשובך ברשות הרבים? (5 נקודות)

ב. מדוע לפי בית שמאי אסור להוליך סולם משובך לשובך גם ברשות היחיד? (5 נקודות)

15. א. מדוע לפי בית הלל מותר להניח לפני הדורסן עור בהמה שנשחטה ביום טוב? (5 נקודות)

ב. מדוע לפי בית שמאי אסור להוציא לולב מרשות לרשות ביום טוב? (5 נקודות)

16. לדעת בית הלל, מותר לשלוח לחבר עוף חי ביום טוב, אך אסור לשלוח לו תבואה.

נמק את ההבדל בין שני הדינים.

/המשך בעמוד 8/

פרק שלישי (20 נקודות)

ענה על ארבע מהשאלות 17-21 (לכל שאלה – 5 נקודות).

17. "האומר אחטא ואשוב אחטא ואשוב, אין מספיקין בידו לעשות תשובה" – מדוע?

18. איזו גמילות חסדים יש לה שיעור? כתוב מהו השיעור.

19. "מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו" (דברים, כ', ח').

כתוב שתי דעות בנוגע למשמעות המילים "הירא ורך הלבב", וציין באיזו מלחמה מדובר בפסוק זה.

20. כתוב שני פירושים להוראה "עשה תורתך קבע".

21. הסבר את המושג "סייג לתורה", והבא לו דוגמה אחת.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך